

**UCHWAŁA NR LXXX/1057/24
RADY MIASTA ZABRZE**

z dnia 18 marca 2024 r.

w sprawie Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrze w latach 2024 - 2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U 2023 r. poz. 40 z późn. zm.), art. 176 pkt 1 i art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U 2024 poz 177 z późn. zm.) w związku z art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. 2024 r. poz 107), na wniosek Prezydenta Miasta Zabrze

uchwala się, co następuje:

- § 1. Przyjąć Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrze w latach 2024 – 2026 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Zabrze.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta
Zabrze

dr Łucja Chrzęstek-Bar

Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2024-2026

I. Wstęp.

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt 1 tej ustawy do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny, natomiast art. 180 pkt 1 stanowi o konieczności opracowania i realizacji przez powiat 3-letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej. Realizacja w/w programów daje szansę na ograniczenie liczby umieszczeń dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Wiele rodzin objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie boryka się z problemami związanymi min. z brakiem zatrudnienia, złymi warunkami socjalno-bytowymi, uzależnieniami, niepełnosprawnością czy problemami opiekuńczo - wychowawczymi. W rodzinach tych obserwowany jest brak prawidłowego wypełniania ról społecznych w tym ról rodzicielskich co przekłada się na zaniedbania w opiece nad dziećmi. Dzieci z tych rodzin nie mają prawidłowych warunków do rozwoju, nauki, wychowywane są często w środowisku, które nie daje poczucia bezpieczeństwa co wpływa na ich samoocenę i stwarza zagrożenie demoralizacją. Pozostawienie tych rodzin bez pomocy i odpowiedniego wsparcia powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w różnych formach pieczy zastępczej.

Systemem pieczy zastępczej nazywamy zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo - wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zarządzeniem Prezydenta Miasta Zabrze Nr 969/ZPS/2011 z dnia 9 grudnia 2011 r. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Zabrzu wyznaczony został na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Następnie zmianie uległa struktura organizacyjna Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie i w miejsce dotychczasowego Zespołu ds. Opieki nad Dzieckiem i Rodziną powołany został Zespół ds. Pieczy Zastępczej zgodnie z art.76 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W celu realizacji zadań nałożonych ww. ustawą w latach 2021-2023 MOPR w Zabrzu realizował Uchwałę nr XXXIV/561/21 Rady Miasta Zabrze z dnia 21.06.2021r w sprawie „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2021-2023”. W Programie wskazano na konieczność podjęcia działań profilaktycznych, wspomagających i wspierających rodzinę biologiczną dziecka, rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków. Powyższy program był zbieżny z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Zabrze na lata 2010 - 2020 przyjętą Uchwałą Nr LIX/766/10 Rady Miejskiej w Zabrzu W związku z zakończeniem realizacji 3 letniego programu na lata 2021-2023 konieczne jest wprowadzenie „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2024-2026” zbieżnego z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Zabrze na lata 2023 - 2032 przyjętej Uchwałą Nr LXII/870/23 Rady Miejskiej w Zabrzu z dnia 13.02.2023r.

II. Diagnoza społeczna

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Zabrzu w ramach zadań określonych ustawą o pomocy społecznej udziela pomocy i wsparcia rodzinom i osobom na terenie miasta.

Tab.1: Liczba środowisk i rodzin korzystających ze wsparcia MOPR w latach 2021-2023:

Rok	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba środowisk korzystających z pomocy	2620	2313	2166

Liczba z pomocy z dziećmi z rodzin korzystających	905	718	650
Liczba w rodzinach z pomocy z dzieci korzystających	2110	1782	1642
Liczba rodzin niewydolnych w prowadzeniu gospodarstwa domowego i w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	336	335	310
Liczba rodzin niepełnych	216	210	205

Źródło: Dane MOPR Zabrze ze sprawozdań MRPiPS

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie wspiera rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej min. poprzez wypłatę świadczeń pieniężnych, pracę socjalną, poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne. Priorytetem w działaniach MOPR jest praca z rodzinami borykającymi się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wspieranie dzieci z tych rodzin. Ponadto pracownicy Ośrodka włączają się w realizację wielu akcji na rzecz dzieci i ich rodzin oraz współpracują z organizacjami pozarządowymi oraz stowarzyszeniami wspierającymi rodziny i dzieci.

Wsparcie rodzin

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych należne jest wsparcie polegające w szczególności na:

- a) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego;
- b) wzmacnianiu roli i funkcji rodziny;
- c) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach;
- d) podnoszeniu świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny;
- e) pomocy w integracji rodziny;
- f) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- g) dążeniu do reintegracji rodziny.

Wsparcie rodzin jest prowadzone jedynie za ich zgodą oraz odbywa się przy ich aktywnym udziale, biorąc pod uwagę zasoby własne rodzin oraz wsparcie zewnętrzne.

W listopadzie 2016 r. w ramach struktur organizacyjnych MOPR utworzony został Zespół Asysty Rodzinnej. Asystent rodziny wspiera rodziny mające trudności opiekuńczo – wychowawcze, bezradne w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Głównym celem pracy asystentów jest osiągnięcie przez rodzinę takiego poziomu stabilności życiowej, który pozwala jej na samodzielne funkcjonowanie i wychowywanie dzieci.

Tab. 2 Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji przez asystentów rodziny:

Rok	2021	2022	2023
Liczba asystentów rodziny	9	9	9
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	122	121	152 (w tym 38 ukraińskich)
Liczba dzieci przebywających w rodzinach	303	317	291

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2021-2023”

Zespół świetlic środowiskowych działający w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Zabrzu realizował "Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2021-2023". Od 2012 r. istniejące w ramach MOPR Zabrze świetlice środowiskowe zostały przekształcane

w placówki wsparcia dziennego zapewniając dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych opiekę, wychowanie, pomoc w nauce, organizują zabawę, zajęcia sportowe i wolny czas oraz pomagają rozwijać zainteresowania.

Tab.3 Placówki wsparcia dziennego funkcjonujące w ramach MOPR w latach 2021-2023:

Rok	2021	2022	2023
Liczba placówek	5	5	5
Liczba miejsc	100	100	100
Liczba dzieci, które skorzystały z oferty placówek	120	134	172 (w tym 28 dzieci ukraińskich)

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2021-2023”

Wsparciem oraz pomocą dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, nie objętych pracą asystenta rodziny zajmują się również pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Zabrzu. W listopadzie 2016 r. powołany został Zespół Środowiskowej Pracy Socjalnej. Celem powołania zespołu było oddzielenie pracy socjalnej od działań związanych z przyznawaniem świadczeń materialnych. W pierwszej kolejności działania pracowników skierowane są do rodzin z dziećmi, posiadających niewielkie umiejętności społeczne i wychowawcze, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tab. 4 Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji przez pracowników socjalnych - środowiskowych:

Rok	2021	2022	2023
Liczba pracowników środowiskowych	13	9	8
Liczba rodzin objętych wsparciem pracowników środowiskowych	139	110	108
Liczba dzieci przebywających w rodzinach	229	153	148

Źródło: Dane ze sprawozdań z działalności MOPR w Zabrzu

Rodzinna Piecza Zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym wyjściem jest zapewnienie mu opieki rodzinnej w rodzinie zastępczej: spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej lub w rodzinnym domu dziecka.

Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nie dłużej niż do 25 r. życia. W przypadku zmiany sytuacji prawnej dziecka (tj. przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej i przekazania dziecka do adopcji), może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Jeśli rodzice biologiczni nie mogą wypełniać wobec swego dziecka funkcji opiekuńczo - wychowawczych, oznacza to, że zostali trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta została im ograniczona lub zawieszona. Najczęściej do rodzin zastępczych trafiają dzieci rodziców o ograniczonej i zawieszonyj władzy rodzicielskiej.

Tab.5: Liczba dzieci umieszczonych pierwszy raz w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021 - 2023:

Rok	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	93	77	95

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2021-2023” oraz dane ze sprawozdania do GUS

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Zabrzu realizował zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, takie jak min. organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci, przyznawanie pomocy na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo - wychowawcze, rodziny zastępcze (...), pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze. Od dnia 1 stycznia 2012 r. w związku z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziną zastępczą spokrewnioną w brzmieniu nowej ustawy stanowią jedynie wstępni lub rodzeństwo dziecka. Natomiast rodziny zastępcze niezawodowe stanowią rodziny niespokrewnione z dzieckiem oraz rodziny spokrewnione z dzieckiem w dalszej linii.

Tab.6: Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci i pełnoletnich wychowanków na terenie miasta:

Stan na dzień 31.12.2021r		Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zawodowe:		Rodzinny Dom Dziecka	Razem
				Ogółem	w tym pogotowia rodzinne		
	Liczba rodzin zastępczych	159	48	9	5	10	226
	Liczba dzieci	206	76	34	18	75	391

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego zawarte w Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Tab.7: Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci i pełnoletnich wychowanków na terenie miasta Zabrze:

Stan na dzień 31.12.2022r		Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zawodowe:		Rodzinny Dom Dziecka	Razem
				Ogółem	w tym pogotowia rodzinne		
	Liczba rodzin zastępczych	149	51	8	5	11	219
	Liczba dzieci	196	69	20	10	87	372

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego zawarte w Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Tab.8: Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci i pełnoletnich wychowanków na terenie miasta Zabrze:

Stan na dzień 31.12.2023r		Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zawodowe:		Rodzinny Dom Dziecka	Razem
				Ogółem	w tym pogotowia rodzinne		
	Liczba rodzin zastępczych	150	49	8	5	11	218
	Liczba dzieci	203	72	38	28	96	409

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego zawarte w Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Jak wynika z powyżej przedstawionych danych, na terenie naszego miasta zdecydowaną większość stanowią rodziny zastępcze spokrewnione tj. rodziny, w których opiekunami dzieci są dziadkowie oraz rodzeństwo. Następnie rodziny zastępcze niezawodowe w tym rodziny niespokrewnione z dzieckiem oraz rodziny o dalszym pokrewieństwie w stosunku do dzieci w nich umieszczonych. Ostatnią grupę rodzin tworzą rodziny zastępcze zawodowe, w tym o charakterze pogotowia rodzinnego oraz rodzinne domy dziecka.

Od 2012r w strukturze MOPR Zabrze działa Zespół ds. Pieczy Zastępczej w ramach, którego utworzono zespół koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W latach 2012-2014 zespół koordynatorów składał się z 3 koordynatorów, następnie w latach 2015-2016 w skład zespołu wchodziło już 9 koordynatorów a w latach od 2017r do 2020r zespół ten składał się z 10 osób. Od 2021r w skład zespołu wchodzi 13 koordynatorów. Do zadań koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej należy min. współpraca z instytucjami wspierającymi rodziny zastępcze a także wspieranie i monitorowanie rodzin zastępczych w tym sporządzania opinii i sprawozdań dla sądu rodzinnego. Jednym z zadań koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej jest również współpraca z asystentami rodzin oraz pracownikami socjalnymi, której cel stanowi realizacja planu pracy z rodziną biologiczną zmierzającą do powrotu dziecka do rodziny biologicznej bądź uregulowania sytuacji prawnej dziecka.

Tab.9: Liczba dzieci, które opuściły rodziny zastępcze i powróciły do rodzin biologicznych lub zostały adoptowane:

Rok	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba dzieci, które powróciły do rodziców biologicznych	12	32	11
Liczba dzieci, które trafiły do rodzin adopcyjnych	12	26	8

Źródło: MOPR Zabrze dane ze sprawozdania do GUS oraz sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego zawarte w Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Rodziny zastępcze, które nie zostały objęte wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z przepisami przejściowymi nowej ustawy w latach 2012-2014 były prowadzone i wspierane przez pozostałych pracowników socjalnych Zespołu ds. Pieczy Zastępczej zajmujących się również obsługą administracyjno-finansową. Od 2015r wszystkie rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka na terenie miasta Zabrze objęte są wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

W celu rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej od 2012r Zespół ds. Pieczy Zastępczej w MOPR Zabrze kontynuował kampanię promującą rodzicielstwo zastępcze. W efekcie dokonano naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych niezawodowych jak również przeszkolono kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione. Szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe przeprowadzano na podstawie programu PRIDE. Z uwagi na zmiany kadrowe utracono od 2018r możliwość szkolenia kandydatów w ramach MOPR w Zabrzu. Jednocześnie osoby zgłaszające się na szkolenie kierowane są do instytucji i ośrodków poza terenem miasta Zabrze realizujących szkolenia. Podjęto starania mające przywrócić możliwość szkolenia w ramach MOPR w Zabrzu kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe. Od 2022r w ramach Ośrodka ponownie organizowane są szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe prowadzone przez pracowników Zespołu pieczy zastępczej na podstawie programu szkoleniowego „Rodzina” przygotowanego przez Stowarzyszenie Rodzin Adopcyjnych i Zastępczych „Pro Familia”.

Tab.10: Liczba osób przeszkolonych lub skierowanych na szkolenia przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2021-2023:

Rok	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Kandydaci na rodziny zastępcze niezawodowe oraz rodziny zawodowe/rodzinne domy dziecka (liczba osób)	12	26	18

przeszkolonych)			
Kandydaci na rodziny zastępcze spokrewnione (liczba osób przeszkolonych)	24	34	13

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2021-2023” oraz sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego zawarte w Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Mając na uwadze postępujący od kilku lat wzrost wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2022r podwyższona została wysokość wynagrodzeń przysługujących rodzinom zastępczym zawodowym oraz osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka. Zgodnie z Uchwałą nr XLII/685/22 Rady Miasta Zabrze z dnia 11 stycznia 2022r. oraz Uchwałą nr LXVII/920/23 Rady Miasta Zabrze z 15 maja 2023r uatrakcyjniono płace w zawodowych formach rodzinnej pieczy zastępczej i dostosowano do aktualnego rynku pracy. Zmiany w wynagrodzeniach i dodatkach do wynagrodzeń wynikały również z realizacji postulatów rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka min. w kwestii różnicowania wysokości wynagrodzenia ze względu na staż pracy. Wprowadzenie zmian w wynagrodzeniach daje szansę na zwiększenie atrakcyjności rodzinnej pieczy zastępczej jako zawodu a co za tym idzie zwiększenie liczby rodzin zastępczych, co ograniczy konieczność umieszczania dzieci w instytucjonalnej formie pieczy zastępczej i wpisuje się w proces deinstytucjonalizacji.

W okresie od kwietnia 2016r do maja 2022r Zespół ds. Pieczy Zastępczej w MOPR Zabrze prowadził również sprawy związane z przyznawaniem i wypłacaniem dodatków wychowawczych dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka w ramach Rządowego Programu 500+. W okresie od 1 stycznia 2021r do 31 grudnia 2021r wydatkowano na ten cel kwotę 2 643 297 zł. Pomocą w formie dodatku wychowawczego zostało w 2021r objętych 553 dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Od 1 stycznia 2022r do 31 maja 2022r wydatkowano na ten cel kwotę 1 000 305,00 zł. Pomocą w formie dodatku wychowawczego oraz dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego na dzieci umieszczone w placówkach zostało objętych łącznie 434 dzieci w 2022r. Od czerwca 2022r obsługę Programu 500+ dla dzieci z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przejął ZUS. Z uwagi na zmianę przepisów w 2021r realizację programu „Dobry Start 300+” na dzieci umieszczone w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przejął ZUS.

Instytucjonalna piecza zastępcza:

Na terenie miasta Zabrze od 2020r funkcjonuje łącznie 10 placówek opiekuńczo-wychowawczych powstałych z przekształcenia Domu Dziecka w Zabrzu oraz Centrum Wsparcia Kryzysowego Dzieci i Młodzieży. Powstałe w 2020r Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo Wychowawczych w Zabrzu (COPOW) jest zespołem dziesięciu placówek opiekuńczo - wychowawczych, zapewniających swoim dzieciom całodobową opiekę w chwili, kiedy rodzina biologiczna znajduje się w kryzysie. Placówki podlegające pod COPOW w Zabrzu, posiadają łącznie 115 miejsc. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Zabrzu realizuje postanowienia sądu o umieszczeniu małoletnich w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych. W tym zakresie uzgadnia z dyrektorami COPOW, miejsce dla dziecka i wydaje skierowanie oraz kompletuje niezbędną dokumentację. W przypadku braku miejsc w lokalnej placówce oraz zgodnie z postanowieniem sądu odnośnie zmiany placówki, dziecku wskazanemu poszukuje placówki poza terenem miasta Zabrze. Ponadto bada sytuację socjalno - bytową rodziców biologicznych dzieci umieszczanych w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych i ustala odpłatność za pobyt dzieci w danej placówce.

W 2023 r. w powyższych placówkach przebywało łącznie 120 dzieci oraz pełnoletnich wychowanków pozostających w placówkach zgodnie z art. 37 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczych. Natomiast w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza Zabrzem w 2023 r. przebywało łącznie 43 dzieci i pełnoletnich wychowanków. W 2023 r. instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie miasta Zabrze opuściło 9 dzieci przed ukończeniem 18-tego roku życia w tym:

- a) 8 dzieci powróciło do rodziców biologicznych,
- b) 1 dziecko zostało umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

Tab.11: Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w przeciągu danego roku w placówkach podlegających Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo Wychowawczych w Zabrze oraz w placówkach poza terenem miasta Zabrze w latach 2021-2023:

Rok	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie miasta Zabrze	144	153	120
Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza miastem Zabrze	58	57	43

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrze w latach 2021-2023”

Tab.12: Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Zabrze stan na ostatni dzień danego roku:

	Liczba przebywających dzieci i pełnoletnich wychowanków stan na dzień:		
	31.12.2021 r.	31.12.2022 r.	31.12.2023 r.
Placówki opiekuńczo-wychowawcze administrowane przez Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo Wychowawczych w Zabrze	124	113	110

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego zawarte w Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo - wychowawczych typu interwencyjnego, socjalizacyjnego, specjalistyczno - terapeutycznego oraz w regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych w okresie 4 lat od dnia wejścia jej w życie, tj. od dnia 1 stycznia 2012 r., mogą być umieszczane dzieci powyżej 7 roku życia. (przebywać w tych placówkach mogły w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2019 r.). Po upływie tego okresu w placówkach powinny przebywać jedynie dzieci powyżej 10 roku życia. Umieszczanie dzieci poniżej tego wieku będzie możliwe tylko w wyjątkowych sytuacjach, szczególnie gdy przemawiać za tym będzie stan ich zdrowia lub dotyczyć to będzie rodzeństwa. Tak więc celem deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej jest systematyczne zwiększanie liczby dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w stosunku do pieczy instytucjonalnej, osiąganie standardów przez placówki opiekuńczo-wychowawcze poprzez tworzenie małych placówek do 14 osób. W związku z powyższym zasadny jest zrównoważony rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, która będzie mogła być sprawowana wobec młodszych dzieci w przypadku niemożności zapewnienia im opieki i wychowania przez rodziców przy jednoczesnym dobrze funkcjonującym systemie placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej spełniającej ustawowe standardy. Ważne są również działania zmierzające do umieszczania dzieci w rodzinach adopcyjnych, w szczególności rodzeństw, dzieci starszych (pow. 10 r.ż.) oraz dzieci niepełnosprawnych.

Osoby usamodzielniane:

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinną lub instytucjonalną pieczę zastępczą zwanej dalej „osoba usamodzielniana”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie postanowienia sądu rodzinnego przyznaje się pomoc:

- a) na kontynuowanie nauki,
- b) na usamodzielnienie,
- c) na zagospodarowanie,
- d) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych w tym pobyt w mieszkaniu treningowym,
- e) w uzyskaniu zatrudnienia.

Tab.13: Liczba osób usamodzielnianych korzystających z pomocy na kontynuowanie nauki w latach 2021-2023:

Rok	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba osób usamodzielnianych	93	95	93

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2021-2023”

Tab.14: Liczba przyznanych świadczeń na usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych po rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023:

Rok	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Pomoc na usamodzielnienie i zagospodarowanie	29	25	45

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2021-2023”

Tab.15: Liczba osób usamodzielnianych korzystających z pomocy w formie pobytu w mieszkaniach chronionych dla usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek w latach 2021-2023:

Rok	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba osób usamodzielnianych przebywających w mieszkaniach chronionych-treningowych	21	18	18

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2021-2023”.

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiając młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

Infrastruktura miasta Zabrze w zakresie pomocy rodzinie:

Na terenie miasta Zabrze wykorzystywane są różnorodne formy wspierające dziecko i rodzinę w różnych aspektach, począwszy od pomocy w środowisku lokalnym świadczonej przez władze samorządowe, organizacje pozarządowe i inne instytucje wspierające rodzinę i młodzież, różne formy rehabilitacji dla dzieci niepełnosprawnych, poprzez formy samopomocy na szczeblu powiatowym, aż do rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, czyli rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych, realizowanej przez miasto Zabrze.

Na terenie miasta Zabrza funkcjonują:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Zabrzu (MOPR)
2. Placówki opiekuńczo-wychowawcze podlegające Dyrektorowi Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo Wychowawczych w Zabrzu (COPOW)
3. Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna (PPP)
4. Sąd Rejonowy w Zabrzu (SR)
5. Zespół kuratorów sądowych

6. Zabrzeńskie Centrum Świadczeń Rodziny (ZCŚR)
7. Ośrodek Profilaktyki i Leczenia Uzależnień (OPiLU)
8. Miejska Komisja Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych
9. Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe (NGO)
10. Centrum Rozwoju Rodziny w Zabrzu (CRR)
11. Przedszkola, szkoły podstawowe i szkoły ponad podstawowe

Podejmowane działania na rzecz rodziny powinny być zróżnicowane w zależności od natężenia problemów występujących na danym terenie, należy bowiem pamiętać, że innych form wsparcia i pomocy oczekują rodziny z problemami bezrobocia i zagrożenia ubóstwem, a innych rodziny z niewydolnością wychowawczą. W tym celu zasadne jest wykorzystanie istniejącej infrastruktury w podejmowaniu działań pomocowych i wspierających rodziną oraz instytucjonalną pieczę zastępczą.

III. Cele programu wsparcia rodziny.

Cel I: Wielokierunkowa praca z rodzinami przeżywającymi trudności w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo -wychowawczej oraz przeciwdziałanie ich dysfunkcjonalności.

Podstawowym zadaniem jest profilaktyka, czyli zapobieganie przyczynom kierowania dzieci do zastępczych form opieki. W obszarze tym szczególny nacisk należy położyć na profesjonalną, systemową pracę z rodziną dysfunkcyjną, w kryzysie, wypełniającą swoje obowiązki rodzicielskie w nieprawidłowy sposób, w jej środowisku naturalnym. Działania wspomagające i wspierające rodzinę pozwolą wzmocnić jej podstawowe funkcje oraz zminimalizują jej dysfunkcje, a tym samym ograniczą wzrost liczby orzeczeń sądu rodzinnego o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Wzmocnienie rodziny jako pierwszego ogniwa systemu opieki nad rodziną i dzieckiem poprzez środowiskowe, wielozakresowe wsparcie w realizacji zadań opiekuńczo – wychowawczych, jest zadaniem priorytetowym.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1	Działania profilaktyczne mające na celu zapobieganie zagrożeniom mającym wpływ na prawidłowy rozwój dziecka i funkcjonowania rodziny w środowisku poprzez min. poradnictwo rodzinne, prowadzenie oddziaływań profilaktycznych w szkołach, świetlicach socjoterapeutycznych i innych placówkach wsparcia dziennego funkcjonujących na terenie miasta Zabrze. Wspieranie rodziców w prawidłowym wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez porady psychologiczne, prawne, socjalne, terapeutyczne, pedagogiczne, kontrakty socjalne.	Na bieżąco Na bieżąco	MOPR min. poprzez pracę asystentów rodziny, rodziny wspierające, Zespół interwencji kryzysowej, świetlice środowiskowe, Centrum Rozwoju Rodziny, NGO	Lokalne instytucje w tym Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna, organizacje pozarządowe, OPiLU, placówki oświatowe, kuratorzy sądowi, Centrum Rozwoju Rodziny
2	Utrzymanie istniejącej bazy świetlic środowiskowych spełniających warunki placówek wsparcia dziennego przy jednoczesnym poszerzeniu metod pracy min. poprzez zatrudnienie specjalistów w tym logopedy w świetlicach podległych MOPR (art. 18-25 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej).	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miasta, CRR, NGO, dofinansowanie ze środków MRiPS lub innych środków zewnętrznych
3	Podjęcie działań w kierunku dostosowania świetlic środowiskowych, celem spełnienia ustawowych kryteriów oraz polepszenia warunków lokalowych w tym dostępności.	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miasta, dofinansowanie ze środków MRiPS lub innych środków

				zewnątrznych
4	Podjęcie działań w kierunku dostosowania lub znalezienia nowej siedziby zespołu asysty rodzinnej, celem poszerzenia/zwiększenia min. dostępności.	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miasta, dofinansowanie ze środków MRiPS lub innych środków zewnętrznych
5	Promowanie wartości rodziny wśród lokalnej społeczności min. poprzez współpracę z mediami – telewizją, radiem, prasą mediami elektronicznymi. Organizowanie eventów rodzinnych, konferencji.	Na bieżąco	MOPR CRR	CRR lokalne instytucje i organizacje,
6	Zatrudnianie asystentów rodziny, w tym stałych 9 etatów: 2024r - 9 2025r - 10 2026r - 10	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miasta, dofinansowanie ze środków MRiPS lub innych środków zewnętrznych
7	Zatrudnianie pracowników socjalnych środowiskowych: 2024r - 7 2025r - 7 2026r - 7	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miasta
8	Rozeznanie możliwości udzielenia wsparcia rodzinom przeżywającym trudności poprzez objęcie ich pomocą rodzin wspierających. (art. 29-31 ustawy). Finansowanie rodzin wspierających.	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miasta

Cel II: Wielokierunkowa praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W przypadku dzieci pozostających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej należy podejmować pracę z rodzicami biologicznymi tak, aby dzieci jak najszybciej mogły powrócić do środowiska rodzinnego. Niezbędnymi warunkami realizacji tego zadania jest otwarcie się zarówno rodziców, jak i dzieci na działania pomocowe, czyli gotowość przyjęcia pomocy, wytrwałość w dążeniu do celu a co najważniejsze – motywacja do działania, której fundamentem powinna być wizja rodziny zintegrowanej, harmonijnej, w której zarówno rodzice, jak i dzieci znajdują oparcie i chęć do działania.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1	Praca z rodzinami niewydolnymi opiekuńczo i wychowawczo, których dzieci przebywają w rodzinnej pieczy zastępczej, mająca na celu wzmocnienie tych rodzin. Umożliwienie powrotu dzieci do rodzin biologicznych z rodzinnej pieczy zastępczej. Pomoc w formie pracy asystentów rodzinnych, pracowników socjalnych w tym środowiskowych, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,	2024r - 2026r	MOPR	CRR, Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna

	konsultacji prawnych i specjalistycznych i mediacji.			
2	Praca z rodzinami, których dzieci przebywają w instytucjonalnej pieczy zastępczej mająca na celu umożliwienie powrotu dzieci do rodzin biologicznych. Pomoc w formie pracy asystentów rodziny, pracowników socjalnych w tym środowiskowych, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, konsultacji prawnych i specjalistycznych i mediacji.	2024r - 2026r	MOPR	CRR, Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna

Cel III: Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej winno być ostatecznością i działaniu temu towarzyszyć ma przyjęcie zasady zapewnienia dziecku najlepszych warunków rozwojowych, które mogą zagwarantować rodziny zastępcze. Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej, tak aby spełniały oczekiwane założenia, powinno odbywać się przede wszystkim poprzez:

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze poprzez akcje informujące oraz promujące ideę rodzicielstwa zastępczego.	Na bieżąco	MOPR	Media, NGO, środki zewnętrzne
2	Prowadzenie szkoleń kandydatów na rodziny zastępcze, badania psychologiczne kandydatów i wydawanie kwalifikacji dla kandydatów do rodzinnej pieczy zastępczej (art. 76 ust. 4 pkt. 3 i 3a ustawy)	2024r - 2026r	MOPR	Specjaliści – trenerzy rodzinni, psychologowie, dofinansowanie ze środków zewnętrznych
3	Tworzenie niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, finansowanie wynagrodzeń i doposażenie w niezbędny sprzęt nowo powstających rodzin	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miejski
4	Wspieranie istniejących rodzin zastępczych zawodowych i RDD poprzez organizowanie szkoleń mających na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych, dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania. (art. 76 ust. 4 pkt. 5 ustawy).	2024r - 2026r	MOPR	Specjaliści, NGO, dofinansowanie ze środków MRiPS (art. 247 ustawy) lub innych środków wewnętrznych
5	Pomoc w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, umożliwienie udzielania pomocy pedagogicznej rodzinom zastępczym w miejscu ich zamieszkania, zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej	2024r - 2026r	MOPR w tym zatrudnieni mediatorzy, psychologowie i inni specjaliści.	CRR, NGO, dofinansowanie ze środków MRiPS (art. 247 ustawy) lub innych środków zewnętrznych
6	Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego	Na bieżąco	Radca prawny MOPR	Bezpłatne porady prawne
7	Pomoc w pozyskiwaniu przez rodzinną pieczę	2024 – 2026r	Urząd Miasta,	MOPR

	zastępczą mieszkań z zasobów miasta Zabrze.		środki zewnętrzne	środki wewnętrzne
8	Zapewnienie finansowania świadczeń obligacyjnych dla rodzin zastępczych (art. 80, art. 81, art. 82 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)	Na bieżąco zgodnie z aktualnym stanem prawnym	MOPR, Urząd Miasta	
9	<p>Wypłata fakultatywnych świadczeń dla rodzin zastępczych przewidzianych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w tym:</p> <p>a)jednorazowe świadczenia na pokrycie kosztów związanych z przyjęciem dziecka do rodziny zastępczej w wys. do 1000 zł w 2024r, w wysokości do 1100 zł w 2025r oraz w wys. do 1200 zł w 2026r, na 1 przyjęte dziecko (art. 83 ust. 2a ustawy) z możliwością zwiększenia kwoty w przypadku gdy wymagać będzie tego sytuacja dziecka min. zdrowotna (niepełnosprawność). Przyznanie świadczenia będzie wymagało uprzedniego wskazania przez rodzinę zastępczą planowanych wydatków oraz uzyskania pozytywnej opinii pracownika organizatora rodzinnej pieczy zastępczej – koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej potwierdzającej zasadność przyznania świadczenia.</p> <p>b)świadczenia na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na sprawowanie opieki przez rodziny zastępcze do wysokości nie przekraczającej 2000 zł w 2024 r. oraz do 2200 zł w 2025r i do 2400 zł w 2026 r. Przyznanie świadczenia będzie wymagało uprzedniego wskazania przez rodzinę zastępczą wystąpienia zdarzenia losowego i kosztów wywołanych przez to zdarzenie oraz uzyskania pozytywnej opinii pracownika organizatora rodzinnej pieczy zastępczej – koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej potwierdzającej zasadność przyznania świadczenia.</p> <p>c)świadczenia (art. 83 ust. 3a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) na utrzymanie lokalu mieszkalnego dla rodzin zastępczych zawodowych w wysokości ustalonej zgodnie z art. 83 ust. 2 ustawy po uprzednim potwierdzeniu zasadności przyznania świadczenia w opinii organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>d)świadczenia (art. 83 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) przyznawane raz w roku na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu w lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego dla rodzin zastępczych zawodowych w wys. do 5000 zł na 1 rodzinę zastępczą w 2024r oraz w wys. do</p>	Na bieżąco zgodnie z aktualnym stanem prawnym	MOPR	Urząd Miasta
9				

	<p>5500 zł w 2025r i do 6000 zł w 2026r. Warunkiem przyznania świadczenia jest konieczność przedstawiania przez rodzinę zastępczą kosztorysu remontu (koszt i czego dotyczy remont) na pół roku przed planowanym remontem.</p> <p>e) Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dzieci do 18 roku życia (art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy), w przypadku uprzedniego wskazania przez rodzinę miejsca wypoczynku trwającego minimum 5 dni oraz jego kosztu, rodzina jest zobowiązana, po jego zakończeniu, rozliczyć się z otrzymanego świadczenia przedkładając w MOPR odpowiednie dokumenty potwierdzające okres i miejsce pobytu oraz rachunki i oświadczenia potwierdzające wykorzystanie świadczenia w przyznanej wysokości. W przypadku gdy wypoczynek miał już miejsce rodzina również jest zobowiązana przedłożyć ww. dokumenty. Świadczenie będzie przysługiwało w kwocie nie wyższej jak 500 zł w 2024r i w kwocie 600 zł w 2025r oraz w kwocie 700 zł w 2026r, na każde dziecko umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>f) Świadczenia (art. 84 ustawy) przyznawane raz w roku na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu w lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego dla prowadzącego rodzinny dom dziecka w wys. do 5000 zł w 2024r oraz do 5500 zł w 2025r i do 6000 zł w 2026r. Warunkiem, przyznania świadczenia jest konieczność przedstawiania) przez prowadzącego RDD kosztorysu remontu (koszt i czego dotyczy remont) na pół roku przed planowanym remontem.</p>	Na bieżąco zgodnie z aktualnym stanem prawnym	MOPR	Urząd Miasta
10	Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich zgodnie z przepisami ustawy (art. 57 ustawy) w wymiarze do 120 godzin miesięcznie gdy osoba do pomocy nie posiada innego zatrudnienia oraz do 60 godzin miesięcznie jeśli osoba do pomocy posiada inne zatrudnienie.	2024r - 2026r Na bieżąco zgodnie z potrzebami rodzin	MOPR	NGO
11	Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy	2024r - 2026r Zgodnie z potrzebami i w terminach dostosowanych do rodzin zastępczych	MOPR	NGO
12	Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, zapewnienie warunków lokalowych do spotkań rodzin zastępczych w ramach ww. grup	Zgodnie z potrzebami i w terminach dostosowanych do potrzeb	MOPR	Specjaliści, NGO

		rodzin zastępczych 2024r - 2026r		
13	Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym poprzez rodziny pomocowe (art. 73-75 ustawy) w tym poprzez istniejące rodziny niezawodowe, zawodowe i RDD	2024r - 2026r zgodnie z potrzebami rodzinnej pieczy zastępczej	MOPR	
14	Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, których zadaniem jest objęcie wsparciem rodzin zastępczych. Planowana liczba zatrudnionych koordynatorów (w tym stałych 13 etatów): 2024 r. - 13 koordynatorów 2025 r. - 14 koordynatorów 2026 r. - 14 koordynatorów Poszerzenie Zespołu ds. Pieczy Zastępczej o dodatkowego 1 pracownika socjalnego, celem spełnienia ustawowego warunku maksymalnej liczby 15 rodzin przypadających na koordynatora.	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miasta, dofinansowanie ze środków MRiPS (art. 247 ustawy) oraz innych środków zewnętrznych
15	Utrzymanie zatrudnienia na pełnym etacie psychologa w Zespole ds. Pieczy Zastępczej. Poszerzenie wsparcia psychologicznego poprzez zatrudnienie dodatkowych osób np. w ramach projektów.	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miasta, środki zewnętrzne
16	Wyznaczenie następującego maksymalnego limitu rodzin zastępczych zawodowych (art. 56 ustawy): g)w 2024 r. – 11 rodzin h)w 2025 r. – 12 rodzin i)w 2026 r. – 13 rodzin	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miasta
17	Przekształcanie istniejących rodzin zastępczych zawodowych spełniających określone ustawą warunki w Rodzinne Domy Dziecka. Planowana liczba Rodzinnych Domów Dziecka w latach: j)w 2024 r. – 12 RDD k)w 2025 r. – 13 RDD l)w 2026 r. – 14 RDD	2024r - 2026r	MOPR	Urząd Miasta
18	Organizowanie specjalistycznych szkoleń oraz superwizji dla pracowników Zespołu ds. Pieczy Zastępczej. Celem zadania jest podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników.	2024r - 2026r	MOPR	Specjaliści ROPS, Środki zewnętrzne
19	Prowadzenie i aktualizacja rejestru osób zakwalifikowanych oraz pełniących funkcje rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.	Na bieżąco w latach 2024r - 2026r	MOPR , Urząd Miejski	SR w Zabrze

Cel IV: Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Osoby usamodzielniające się w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) zazwyczaj nie mogą liczyć na wsparcie ze strony swoich rodzin biologicznych. Dlatego też ważnym zadaniem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Zabrze jest wspieranie młodych osób, które opuszczają rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo - wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne oraz pozostałe placówki w zakresie procesu usamodzielnienia poprzez m. in. pomoc w uzyskaniu wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, a także wsparcie

finansowe i rzeczowe. Działania te, w zależności od potrzeb osoby usamodzielnianej, powinny również polegać na aktywizowaniu jej do uczestnictwa w życiu społecznym czy też w podejmowaniu działań na rzecz konstruktywnych zmian w swoim życiu.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1	Pomoc w pozyskaniu mieszkania z zasobów miasta Zabrze przez usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.	2024 – 2026r	MOPR, Urząd Miasta	Urząd Miasta
2	Dalsze prowadzenie 3 mieszkań treningowych dla usamodzielnianych wychowanków. Celem zadania jest udzielenie pomocy mieszkaniowej wychowankom, którzy po opuszczeniu placówki lub rodziny zastępczej nie mają gdzie się osiedlić. Mieszkanie treningowe jest przyznawane okresowo min. do czasu uzyskania własnego mieszkania z zasobów gminy.	2024 – 2026r	MOPR	Urząd Miasta
3	Wspieranie finansowe i rzeczowe zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawą o pomocy społecznej.	2024 – 2026r	MOPR	Urząd Miasta
4	Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych.	2024 – 2026r	MOPR	Opiekunowie usamodzielnianych wychowanków
5	Wdrażanie i realizacja projektów w ramach środków z Unii Europejskiej na rzecz osób usamodzielnianych zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2024 – 2026r	MOPR	Urząd Miasta
6	Motywowanie do aktywnego poszukiwania pracy i pomoc w zakresie przygotowania do wejścia na rynek pracy.	2024 – 2026r	MOPR	PUP, lokalne instytucje i NGO
7	Utrzymanie poszerzonego o pracę z pełnoletnimi wychowankami rodzinnej pieczy zastępczej przebywającymi na zasadach zgodnych z art. 37 ust. 2 ustawy, działania sekcji 3 pracowników socjalnych w ramach Zespołu ds. Pieczy Zastępczej. Celem jest spełnianie ustawowego warunku maksymalnej liczby 15 rodzin przypadających na koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.	2024 – 2026r	MOPR	Urząd Miasta

Cel V: Zrównoważony rozwój oraz utrzymanie poziomu świadczonych usług na terenie miasta Zabrze w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej

Lp	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Zwiększanie ilości dostępnych miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych podlegających Dyrektorowi COPOW w Zabrzu, poprzez utworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych np. typu socjalizacyjnego, rodzinnego lub interwencyjnego (10-20 miejsc dla dzieci i pełnoletnich wychowanków w placówce).	2024r – 2026r	COPOW w Zabrzu, Urząd Miasta	MOPR środki zewnętrzne
2.	Wspieranie pełnoletnich wychowanków przebywających w instytucjonalnej pieczy	2024r – 2026r	COPOW w Zabrzu	MOPR, Urząd Miasta

	zastępczej w ich procesie usamodzielnienia			
3.	Poszerzenie współpracy z instytucjami, organizacjami oraz praca z rodzicami biologicznymi w celu zminimalizowania liczby dzieci poniżej 10 r. życia umieszczonych w placówkach.	2024r – 2026r	COPOW w Zabrze	MOPR, SR w Zabrze, Kuratela Sądowa, Policja,
4.	Rozwój wolontariatu na rzecz dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.	2024r – 2026r	COPOW w Zabrze	NGO

Ewaluacja i zakładane rezultaty realizacji programu:

Ewaluacja Programu będzie przebiegała poprzez analizę i interpretację danych na podstawie wskaźników określających osiągnięcie przewidzianych w Programie celów. Wskaźnik osiągnięcia danego celu stawianego w Programie stanowić będzie analiza porównawcza danych statystycznych dotyczących danego zadania.

Zakładany rezultat Celu I stanowić będzie:

Wzmocnienie wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych poprzez zatrudnienie asystentów rodziny, intensywną pracę socjalną, poradnictwo rodzinne, prawne, konsultacje, terapie, grupy wsparcia. Wskaźnikiem osiągnięcia powyższego celu będzie analiza porównawcza liczby zatrudnionych asystentów rodziny i pracowników środowiskowych, liczby rodzin wspierających jak również liczby klientów korzystających z wszelkiego rodzaju terapii, konsultacji oraz innych form wsparcia w tym liczby dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego w tym świetlic środowiskowych. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości rodziny poprzez podejmowanie działań profilaktycznych i promujących wartości rodzinne.

Zakładany rezultat Celu II stanowić będzie:

Zwiększenie liczby dzieci wracających z różnych form pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej. Wskaźnikiem osiągnięcia celu będzie analiza porównawcza liczby dzieci opuszczających pieczę zastępczą i powracających do rodziców biologicznych. Prowadzenie konsultacji prawnych i specjalistycznych w tym praca asystentów rodziny, pracowników środowiskowych oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, terapii i mediacji dla rodzin. Wskaźnikiem osiągnięcia powyższego celu będzie analiza porównawcza liczby zatrudnionych asystentów rodzinnych, pracowników środowiskowych i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, liczby rodzin korzystających z wszelkich form wsparcia, terapii oraz konsultacji.

Zakładany rezultat Celu III stanowić będzie:

1. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych. Wskaźnikami osiągnięcia powyższego celu będzie analiza porównawcza liczby nowo utworzonych form rodzinnej pieczy zastępczej, liczby osób biorących udział w szkoleniach na kandydatów do rodzinnej pieczy zastępczej, liczby osób które otrzymały kwalifikacje organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz liczby zawartych umów na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

2. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie grup wsparcia, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy w tym specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych. Wskaźnikiem osiągnięcia powyższego celu będzie analiza porównawcza liczby rodzin korzystających z w/w form wsparcia.

3. Doposażenie mieszkań rodzin zastępczych i przyznawanie dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych, zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, organizowanie pomocy wolontariuszy i wsparcie w postaci rodzin pomocowych. Wskaźnikiem osiągnięcia powyższego celu będzie analiza porównawcza liczby wydanych decyzji administracyjnych oraz ilości świadczeń oraz analiza porównawcza liczby zatrudnionych osób do pomocy jak również analiza porównawcza liczby rodzin pomocowych i rodzin zastępczych korzystających z wsparcia w postaci wolontariuszy.

4. Utrzymanie odpowiedniej liczby zatrudnionych koordynatorów celem udzielania wsparcia rodzinom sprawującym pieczę zastępczą w realizacji ich zadań i spełnienia ustawowego warunku 15 rodzin przypadających na 1 koordynatora. Wskaźnikiem osiągnięcia powyższego celu będzie analiza porównawcza liczby zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz ilości rodzin objętych pracą koordynatora lub osoby wykonującej zadania koordynatora.

5. Zwiększenie liczby dzieci wracających z rodzinnej pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej lub skierowanych do adopcji. Wskaźnikiem osiągnięcia powyższego celu będzie analiza porównawcza liczby dzieci, które powróciły pod opiekę rodziców lub zostały adoptowane.

Zakładany rezultat Celu IV stanowić będzie:

1. Zapewnienie dalszej kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe. Wskaźnikiem osiągnięcia powyższego celu będzie analiza porównawcza liczby usamodzielnianych wychowanków korzystających z przewidzianych różnych form wsparcia w tym wsparcia finansowo - rzeczowego. Wskaźnikiem będzie również ilości wydanych decyzji w powyższych sprawach.

2. Ujednoczenie form wsparcia względem osób usamodzielnianych, które opuściły pieczę zastępczą oraz pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej pozostających na zasadach zgodnych z art. 37 ust. 2 ustawy. Wskaźnikiem będzie liczba usamodzielnianych i pełnoletnich wychowanków przypadających w danym roku na pracownika sekcji zajmującej się wsparciem dla ww. wychowanków pieczy zastępczej.

3. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz w podejmowania pracy. Wskaźnikiem osiągnięcia powyższego celu będzie analiza porównawcza liczby osób usamodzielnianych wychodzących z systemu pomocy społecznej oraz analiza porównawcza liczby usamodzielnianych wychowanków kontynuujących naukę, podejmujących prace w trakcie procesu usamodzielnienia oraz liczbę usamodzielnianych wychowanków, którzy otrzymali lokale mieszkalne z zasobów gminy lub innych podmiotów.

Zakładany rezultat Celu V stanowić będzie:

1. Zmniejszenie liczby dzieci w wieku poniżej 10 roku życia przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wskaźnikiem osiągnięcia powyższego celu stanowić będzie analiza porównawcza liczby dzieci poniżej 10 roku życia pozostających w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

2. Zwiększenie liczby dzieci wracających z instytucjonalnej pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej lub które zostały skierowane do adopcji. Wskaźnikiem osiągnięcia powyższego celu będzie analiza porównawcza liczby dzieci które powróciły pod opiekę rodziców lub zostały adoptowane.

Źródła finansowania programu:

1. Miasto Zabrze
2. Administracja rządowa (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Wojewoda Śląski)
3. Samorząd Województwa Śląskiego
4. Organizacje pozarządowe
5. Inne podmioty/partnerzy działań

Sposób monitorowania programu:

Monitorowanie „Programu wsparcia rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Zabrzu w latach 2024-2026” odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań przez poszczególnych realizatorów oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji kierunków działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą Radzie Miasta Zabrze (zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) i Prezydentowi Miasta Zabrze (zgodnie z art. 182 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb.